

І. О. Охріменко, аспірант
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЛЬНОГО ДОСТУПУ ГРОМАДЯН ДО БЕЗКОШТОВНИХ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Безкоштовне надання громадянам базових медико-санітарних послуг у сучасних умовах стає одним із пріоритетних завдань соціальної політики будь-якої держави. Більше того, у 2005 р. Всесвітня асамблея охорони здоров'я у рамках своєї резолюції за номером 58.33 затвердила, що кожна людина повинна мати доступ до медично-санітарних послуг і не повинна відчувати фінансових проблем у результаті звернення за медичною допомогою.

Подібну норму зустрічаємо і в Основному законі України, зокрема ст. 49 Конституції гарантує право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. При цьому згідно з цією статтею “у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно”. Проте на практиці помічаємо зовсім протилежне.

За даними дослідження компанії Research & Branding Group, яке було проведено у 2011 р., лише 27,9 % опитуваних взагалі не сплачували за медичні послуги протягом останнього року, 39,2 % респондентів змушені були сплачувати за медичні послуги при відвідуванні поліклініки, зокрема за огляд, аналізи, процедури тощо. 27,0 % громадян скористувалися на платній основі послугами стоматолога, 14,9 % респондентів сплачували за медичні послуги, пов'язані з госпіталізацією у стаціонарних медичних закладах, 11,9 % оплачували виклик лікаря додому, а 6,4 % – навіть послуги швидкої. Виникає резонне питання про те, чому ігнорується конституційна норма.

Економічний спад у 1990-х роках призвів до суттєвого скорочення обсягів державного фінансування охорони здоров'я. Держава виявилася неспроможною створити достатнє фінансове забезпечення для надання всім громадянам України загального безкоштовного доступу до медичного обслуговування. З метою певного покращення ситуації з недофінансуванням галузі здоров'я уряд неодноразово звертався до заходів, спрямованих на обмеження гарантованого державою обсягу послуг з безкоштовного медичного обслуговування. Зокрема у 1996 р. постановою Кабінету Міністрів за номером 1138 офіційно було затверджено перелік платних медичних послуг, які можуть надаватися у державних та комунальних закладах охорони здоров'я. Передбачалося, що даний перелік включатиме лише ті послуги медичного характеру, які не є життєво необхідними, проте на практиці перелік послуг, за які медичні заклади могли стягувати плату, виявився фактично необмеженим і охоплював майже всі послуги, що не стосувалися їхньої основної діяльності. Більше того, у 1998 та 2002 рр. Конституційний суд України розглядав позови щодо конституційності стягнення з пацієнтів плати за надані медичні послуги.

У результаті було ухвалено остаточне рішення, що в державних і комунальних установах медична допомога має надаватися всім громадянам незалежно від її обсягу “без попередніх, поточних або подальших розрахунків”.

Керуючись рішенням Конституційного суду, уряд змушений був прийняти до розгляду Програму надання громадянам України гарантованої державою безкоштовної медичної допомоги з детальним переліком видів медичної допомоги, яка надаватиметься державними й комунальними установами охорони здоров'я: швидка та невідкладна допомога; амбулаторно-поліклінічна допомога; стаціонарна допомога; невідкладна стоматологічна допомога; долікарська допомога сільським мешканцям; санаторно-курортна допомога інвалідам і хворим у спеціалізованих і дитячих санаторіях; утримання дітей у будинках дитини; медико-соціальна експертиза працездатності.

Проте зазначене рішення Конституційного суду викликало більше суперечливих моментів, ніж вирішило проблему. Виникла термінологічна неузгодженість щодо того, що вважати медичною допомогою, а що за медичну послугу. Однак, незважаючи на це, Уряд у 2002 р. визначає перелік послуг, які не можуть фінансуватися з бюджету, закріпивши це відповідною Постановою Кабінету Міністрів № 989 від 11.06.2002.

Доступність таких послуг у державних установах стала можливою за умови повної їх оплати пацієнтом або третіми особами (юридичними чи фізичними).

Отже, можна стверджувати, що в Україні перелік гарантованих державою медичних послуг є досить широким, проте у сучасних реаліях питання щодо платності багатьох із них віддано на розсуд постачальників, які уповноважені самостійно вирішувати, які саме послуги вони будуть надавати безкоштовно.

Охріменко, І.О. Проблеми забезпечення вільного доступу громадян до безкоштовних медичних послуг [Текст] / І.О. Охріменко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (8-9 листопада 2012 р.). - Суми : УАБС НБУ, 2012. - С. 148-149.